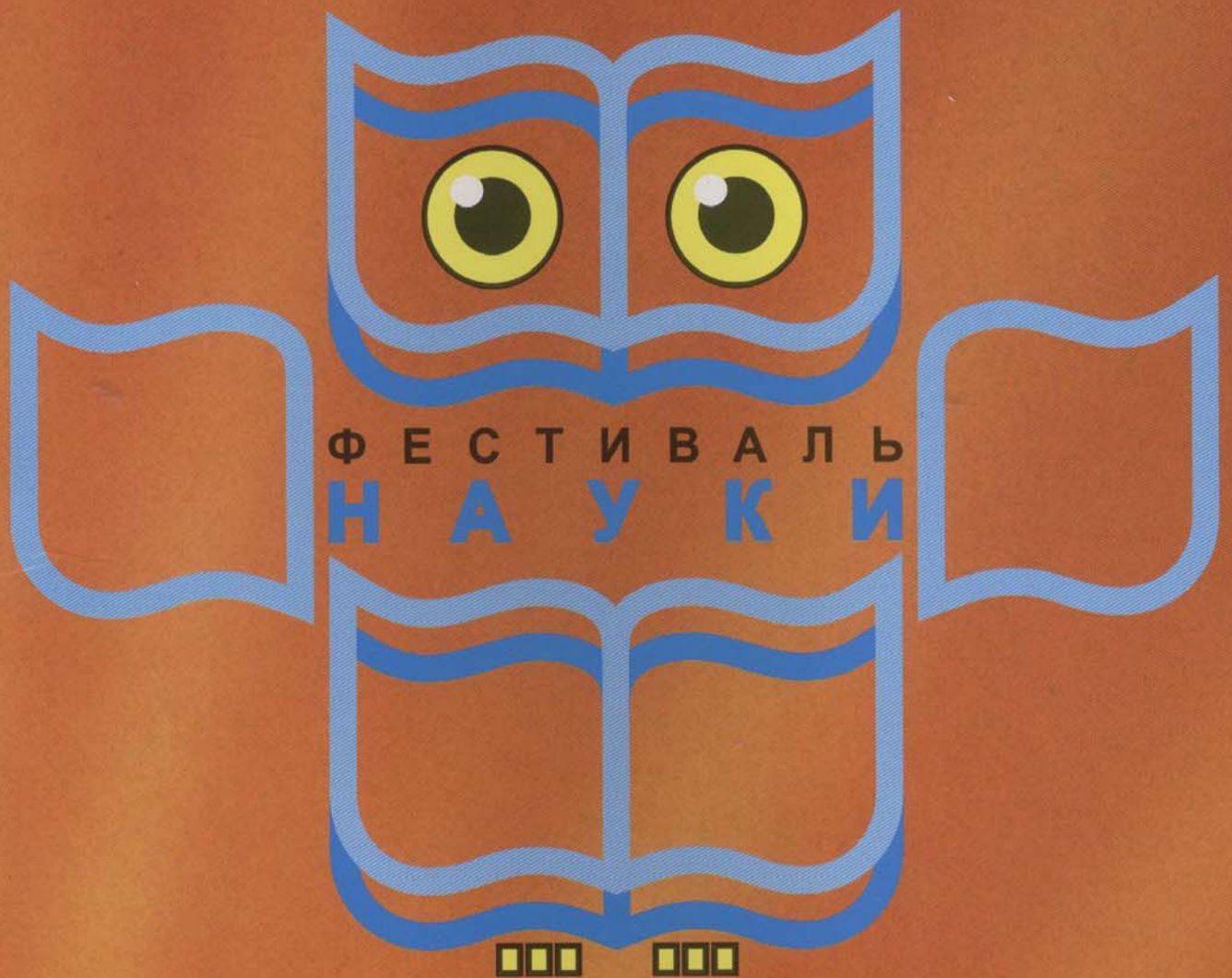

Національна академія наук України
Міністерство освіти і науки України
за підтримки Кабінету Міністрів України

ФЕСТИВАЛЬ НАУКИ

16–19 травня 2007 р.

Перший Всеукраїнський Фестиваль науки 2007

Антон Наумовець
доктор фіз.-мат. наук,
академік НАН
України,
віце-президент
НАН України

Олена Мирончук
науковий співробітник
Відділу міжнародних
зв'язків
Президії НАН України

Сьогодні людство переживає *перехідний період від індустріального суспільства до суспільства, заснованого на новітніх знаннях. Відбувається формування нового типу громадського відтворення, в якому вирішальну роль відіграють нематеріальні чинники соціального прогресу — наука та інформація.* Розвиток науки і технологій — питання гео економічного виживання держав у XXI столітті.

Важливим чинником розвитку передової науки та освіти є популяризація науки у суспільстві, якій у розвинених країнах надається досить велике значення. Зокрема упродовж багатьох років у країнах Європи та Америки проводяться різноманітні заходи, спрямовані на популяризацію наукових досягнень. Крім видання великими накладками змістовних, яскраво оформлених науково-популярних журналів, регулярного показу майстерно знятих науково-популярних фільмів, організовуються також *дні або тижні науки, фестивалі науки, наукові пікніки, наукові кафе, наукові театри, парадокс-шоу* тощо.

Фестивалі науки як ефективна форма спілкування науковців із широкою громадськістю набули усталеної традиції у Великобританії, Німеччині, Італії, Австрії, Норвегії, Данії, Фінляндії, США та багатьох інших провідних державах світу. Вони мають більш ніж сторічну історію.

Ідея проведення публічних лекцій для широкої громадськості, які стали прообразом фестивалів науки, належить *Британській асоціації сприяння науці*. У сучасному розумінні найстарішим вважається Единбурзький фестиваль науки.

Зараз фестивалі науки проводяться в усьому світі. Найбільш відомими з них є Единбурзький та Кембриджський у Великобританії, Європейський науковий фестиваль в Генуї (Італія) та інші. Щороку розширюється коло країн і міст, що долучаються до цього руху. У 2006 р. вперше провела такий фестиваль Росія (на базі Московського державного університету імені М.В. Ломоносова).

Як свідчить світова практика, проведення фестивалів науки є ефективним механізмом не лише популяризації досягнень науки в суспільстві, але й одним із шляхів стимулювання інноваційного розвитку економіки, підвищення культурного і освітянського рівня суспільства, залучення талановитої молоді до науки, формування наукового світогляду людини.

У травні цього року відбувся перший в історії нашої держави Всеукраїнський фестиваль науки.

В рамках Фестивалю було проведено багато різноманітних за формою і змістом заходів, розрахованих на різні категорії учасників, — виступи провідних вчених з популярними лекціями, засідання круглих столів, презентації інноваційних розробок, покази науково-популярних фільмів, екскурсії школярів і студентів до наукових лабораторій і т. ін. Заходи відбулися як у Києві, так і у регіонах України. Проведення Фестивалю науки в Україні було ініційоване Національною академією наук України разом із Міністерством освіти і науки України. Ідея проведення Фестивалю одержала підтримку Кабінету Міністрів України.

В організації та проведенні Фестивалю науки в Україні брали участь Ака-

**Президент НАН України, академік НАН України Борис Патон.
Урочисте відкриття Фестивалю науки.
Великий конференц-зал НАН України, 16 травня 2007 р.**

демія правових наук України, Українська академія аграрних наук, Академія мистецтв України, Академія педагогічних наук України, Академія медичних наук України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, а також Представництво Британської Ради в Україні та Український науково-технологічний центр. До речі, сама ідея проведення Фестивалю науки в Україні виникла під час зустрічі президента НАН України, академіка НАН України **Б.Є. Патона** з представниками Британської Ради в Україні.

Метою проведення Фестивалю було широке інформування суспільства про наукові досягнення та практичні розробки українських вчених, що працюють в академічних наукових установах і вищих навчальних закладах.

Перший Всеукраїнський Фестиваль науки був урочисто відкритий **16 травня 2007 року** у Великому конференц-залі НАН України. З вітальними промовами виступили співголови організаційного комітету Фестивалю: президент НАН України академік НАН України **Б.Є. Патон** та Міністр освіти і науки України **С.М. Ніколаєнко**. Вони підкреслили, що наука сьогодні є рушійною силою прогресу людства і що наше суспільство має зробити все, щоб наука України посіла гідне місце в світі.

Великий інтерес викликала доповідь директора Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН Укра-

їни, академіка НАН України **М.В. Поповича** "Наука як частина культури". Її основна ідея полягала в тому, що наукові досягнення кожної нації є її культурною спадщиною, яка передається з покоління в покоління і у такий спосіб формує ставлення кожної людини до єдиного етно-культурного потоку.

В церемонії урочистого відкриття Фестивалю брав участь професор **Л. Хордайк**, директор Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (Австрія), який виступив з науково-популярною лекцією. За значний внесок у розвиток науки професору **Л. Хордайку** було вручено диплом Почесного доктора НАН України.

Одразу після урочистого відкриття Фестивалю науки відбулась прес-конференція для засобів масової інформації. Журналісти мали можливість поспілкуватись зі співголовами оргкомітету Фестивалю науки, а також із **Д.С. Фоменком**, президентом банку "Фінансовий Союз Банк", — генеральним спонсором Фестивалю науки.

Взагалі, події Фестивалю науки широко висвітлювались засобами масової інформації. Декілька **телевізійних і радіо-компаній стали інформаційними спонсорами Фестивалю: Національна телекомпанія України, "5 канал", телеканал "К 1", "Радіо Ера", "Радіо Континент", "Радіо Мелодія"**. Завдяки їхній підтримці, анонси фестивалю науки транслювалися заздалегідь по теле-

баченню та радіо, членам оргкомітету Фестивалю була надана можливість участі у прямому ефірі з метою інформування суспільства про заплановані заходи Фестивалю в усіх регіонах України.

Позитивним результатом численних переговорів, проведених у ході підготовки до Фестивалю представників НАН України з керівниками ЗМІ, стали домовленості про довгострокове співробітництво за різноманітними напрямками (створення спеціальних проектів на телебаченні для висвітлення діяльності НАН України, можливість трансляції телевізійних фільмів про видатних діячів науки і діяльність НАН України, надання регулярних прямих ефірів науковцям на радіо, створення спеціальних рубрик у газетах і т. ін.).

Під час підготовки Фестивалю науки оргкомітетом були визначені теми, що викликають широкий загальний інтерес: зміна клімату та довкілля; енергетика сучасності та майбутнього; інновації в нашому житті; новітні технології (нанотехнології і наноматеріали, біотехнології, біобезпека, біоінженерія, генетична модифікація, стовбурові клітини); Україна і Європа (євроінтеграція української науки); наука і здоров'я (здорове харчування, здоровий спосіб життя, біодобавки, біомедицина); наука і суспільство (комунікація науки, наука та журналістика, наука в школі); сталий розвиток.

Широкій громадськості була надана можливість своїми очима побачити, як і в яких умовах працюють українські вчені, поспілкуватися з ними. Упродовж чотирьох днів (16—19 травня) двері інститутів НАН України, галузевих академій наук та багатьох університетів як в Києві, так і в регіонах України були відчинені для всіх бажаючих ознайомитися з роботою науковців, послухати цікаві науково-популярні доповіді провідних вчених, відвідати музеї інститутів.

Приємно відзначити, що ради молодих вчених інститутів НАН України з ентузіазмом прийняли ідею проведення Фестивалю науки, активно залучившись до його проведення. Особливо слід відмітити роботу рад молодих вчених Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона, Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова, Інституту фізики, Інституту ядерних досліджень, Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка. Молоді вчені висловили

Студенти-волонтери зустрічають В. Марчука, декана факультету міжнародних відносин Київського гуманітарного інституту

Директор Міжнародного інституту прикладного системного аналізу, професор Л. Хордайк

Президент "Фінансовий Союз Банк" Д. Фоменко

Міністр освіти і науки України С. Ніколаєнко

Директор Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України, академік НАН України М. Попович

бажання й надалі працювати над розвитком ідеї національного Фестивалю науки з метою насичення його яскравими подіями, новими формами роботи з громадськістю та актуальними темами, залучення до участі в заходах майбутніх фестивалів більшого числа учасників і відвідувачів.

Перший Всеукраїнський Фестиваль науки, — це понад 100 днів відкритих дверей в наукових установах і навчальних закладах України, 56 засідань круглих столів, 48 наукових конференцій, 24 екскурсії, 13 майстер-класів, 6 парадокс-шоу.

Наведемо лише деякі приклади заходів, які відбулися в рамках Фестивалю.

16 травня в Будинку вчених відбулося засідання круглого столу на тему "*Наука України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір*", який було організовано Центром досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. Учасники цього засідання провели цікаву дискусію щодо внутрішніх проблем розвитку науки, нарощування її соціального капіталу в суспільстві та реального впливу на інноваційний розвиток економіки, входження України в європейський та світовий науковий простір, а також проблеми вдосконалення механізмів взаємозв'язку і взаємовпливу науки і суспільства, популяризації новітнього наукового знання і підвищення рівня інноваційної культури суспільства.

17 травня у приміщенні Великого конференц-залу НАН України відбулась лекція "*Електронна наука (E-science) в Україні — шляхи розвитку*". Директор Інституту теоретичної фізики, академік НАН України **А. Г. Загородній**, директор Інституту програмних систем НАН України, академік НАН України **П. І. Андон** та заступник директора Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова, член-кореспондент НАН України **Ю. Г. Кривонос** у популярній формі розповіли присутнім про суперкомп'ютери для інформаційних технологій (**СКІТ**) та мережу суперкомп'ютерів з надшвидкісними каналами зв'язку (проект **ГРІД**). Однією з найбільш перспективних галузей науки, що має величезний вплив на процес розвитку нинішньої цивілізації, є *інформатика*. Людству необхідно нині обробляти гігантські масиви інформації, і рівень розвитку кожної країни значною мірою залежить від потужності обчислювальної техніки і програмного забезпечення, якими вона володіє. Над вирішенням цих проблем багато років працюють вчені цих інститутів і вищих навчальних закладів України. Доповідачі підкреслили, що мережа ГРІД є важливим чинником входження України до європейського і світового науково-освітнього простору. Сьогодні до неї підключені поки що лише найбільші наукові центри України, однак передбачається, що на базі нових суперкомп'ютерних систем буде створений потужний обчислювальний ресурс, який об'єднає користувачів із різних організацій та регіонів.

Фестиваль науки. Дні відкритих дверей.

Інститут фізики НАН України

(1 — 3) — знайомство з фемтосекундним лазерним центром і криогенною лабораторією;

Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України

(4) — **Сіора А.В.** демонструє обладнання лазерного різально-зварювального комплексу;

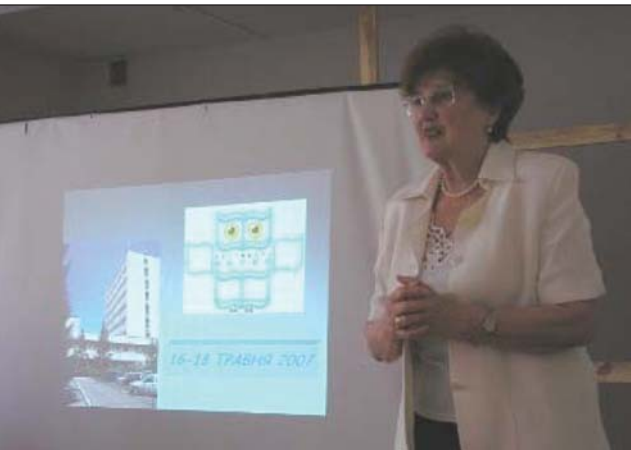
(5) — **С. Войнорович**, голова Ради наукової молоді, розповідає про дослідження науковців відділу захисних покриттів;

Інститут колоїдної хімії і хімії води ім. А.В. Думанського НАН України

(6) — д.х.н. **Кучерук Д.Д.** знайомить із виставкою установок для очищення води;

(7) — д.х.н., проф. **Клименко Н.А.** розповідає про дослідження науковців інституту;

Будинок вчених НАН України

(8) — презентація хроніко-документальної книги член-кор. НАН України **Кордюм Є.Л.** і проф. Чепмена Д. "Рослини в космосі", щойно виданою "Академперіодикою" (до 10-річчя польоту першого космонавта України **Л.К. Каденюка** і спільного українсько-американського експерименту з космічної біології);

Великий конференц-зал НАН України

(9) — "Фотографія на пам'ять" для студентів-волонтерів і слухачів лекцій на тему "Електронна наука (E-science) в Україні — шляхи розвитку", запропоновані **Загороднім А.Г.**, академіком НАН України (у центрі), і **Кривоносом Ю.Г.**, членом-кореспондентом НАН України (крайній справа);

Інститут металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України

(10) — металографіка розкриває свої таємниці завдяки потужному оптичному мікроскопу *Olympus*.

Фоторепортаж — Деніс Кушнір, Олександра Сажина

В Інституті хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України відбулась *Всеукраїнська (за міжнародної участі) конференція молодих вчених "Наноматеріали в хімії, медицині, біології"*, де обговорювались способи створення і можливості застосування об'єктів нанометрових розмірів. У виступах учасників були продемонстровані вражаючі можливості нанотехнології. Зокрема, на їх основі можуть бути створені "нанороботи-лікарі", які здатні усувати різні пошкодження всередині людського організму або запобігати їх виникненню. Існує проект створення наносистем для введення медикаментів, що впливають на певні біологічні функції всередині живих організмів, наприклад, для розвитку або зміцнення імунітету проти певних хвороботворних організмів. Низка доповідей була присвячена важливості застосування нанотехнологій у сільському господарстві, їх впливу на стабілізацію екологічної обстановки та перспективам інформаційних нанотехнологій.

Упродовж днів Фестивалю у Великому конференц-залі НАН України та в Будинку вчених НАН України демонструвались науково-популярні фільми про видатних українських вчених і досягнення української науки. До програми Фестивалю науки в Інституті фізики НАН України було включено показ *науково-документального фільму "О.Смакула. Історія одного відкриття"*, який розповідає про Олександра Смакулу — одного з найвидатніших українських фізиків ХХ ст., на відзнаку вагомості його внеску в розвиток науки ЮНЕСКО проголосила 2000-й рік (рік його 100-річчя) *роком Смакули*.

У рамках Фестивалю науки було організовано низку виставок: *"Виставка наукових видань Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України"*, *"Виставка наукових праць членів Академії мистецтв України"*, *"Наука і суспільство"* в Київському національному університеті будівництва і архітектури. В Національній бібліотеці України ім.В.І. Вернадського було проведено книжково-інформаційні виставки: *"Видавнича діяльність Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського 2002–2007"*, *"Бібліотечна наука в Україні"*, *"Україна — сталий розвиток"*. У Педагогічному музеї відбулась *виставка, присвячена 15-річчю Академії педагогічних наук України*.

Представництво Британської Ради в Україні провело *виставку фотографій переможців конкурсу науково-популярної фотографії 2006 року*, оголосило конкурс науково-популярної журналістики та наукової фотографії на 2007 рік. Значний інтерес викликали наукові кафе та парадокс-шоу (демонстрації наукових іграшок для школярів).

Для координації роботи та висвітлення перебігу подій Фестивалю науки Центром практичної інформатики НАН України було створено сайт www.festival.nas.gov.ua. У проведенні Фестивалю взяли активну участь студенти-волонтери, яким було доручено розповсюдження символіки Фес-

тивалю, ведення репортажів і фоторепортажів з метою висвітлення заходів Фестивалю на Інтернет-сайті Фестивалю науки.

Сайт Фестивалю науки продовжує існувати і оновлюється. Сьогодні кожен бажаючий може ознайомитися з підсумками і статистикою Фестивалю науки.

Провідні наукові установи НАН України (зокрема Інститут фізики, Інститут металофізики ім. Г.В. Курдюмова, Кримський науковий центр, Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона, Інститут фізики конденсованих та ін.) і університети розмістили детальну інформацію про заходи в рамках фестивалю. Незабаром з'явиться **інформація про Всеукраїнський Фестиваль науки 2008**.

Робота з організації та проведення Фестивалю була схвалена на засіданні Президії НАН України, де також було прийнято рішення проводити фестивалі науки в Україні щорічно. Найбільш активні учасники організації та проведення Фестивалю науки були відзначені грамотами Президії НАН України.

Підводячи підсумки першого Всеукраїнського Фестивалю науки можна сказати, що Фестиваль пройшов успішно, а його програма була обширною і цікавою. Започаткування традиції проведення щорічних фестивалів науки в Україні є важливим кроком вітчизняної науки до вирішення важливого і актуального завдання — налагодження тісних зв'язків науки з громадськістю, пропаганди та популяризації досягнень української науки, привернення уваги суспільства до проблем науки та перспектив її подальшого розвитку, стимулювання інноваційного шляху розвитку економіки, підвищення культурного рівня суспільства, формування наукового світогляду громадян, піднесенню престижу науки в українському суспільстві.

Сьогодні Україна вирішує дуже складне завдання: як стати рівним партнером в Європі, яка об'єднується. Це буде визначати конкурентноспроможність української продукції на світових ринках. Вирішити це завдання без вагомих інвестицій в науку, без підвищення престижу професії науковця і викладача, залучення талановитої молоді до науково-технічної сфери неможливо. Ми маємо спиратись, перш за все на власну національну науково-освітню систему і всебічно її зміцнювати та розвивати. Необхідна широка система пропаганди і популяризації науки в масштабах держави. Розуміння цього та спроможність дати належну відповідь глобальним викликам залежать від рівня розвитку науки і високого рівня освіченості суспільства в цілому.

Перший Всеукраїнський Фестиваль науки — це внесок української наукової спільноти в справу розбудови *інтелектуальної України*, який надасть ще один поштовх суспільству замислитись над своїм *майбутнім*.

Генеральний спонсор фестивалю –

ФІНАНСОВИЙ СОЮЗ БАНК

ОРГАНІЗАТОРИ:

Національна академія наук України; Міністерство освіти і науки України;
Академія медичних наук України; Академія педагогічних наук України;
Українська академія аграрних наук; Академія правових наук України;
Академія мистецтв України;
Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

ПАРТНЕРИ:

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО- ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР

ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ:

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

Головний телевізійний партнер

Інформаційний партнер

[канал чесних новин]

Перший інформаційний партнер

Телевізійний спонсор

Головний радіопartner

Ексклюзивний радіопartner